

מגד ירחים

שבט

עלון חדשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל ■ גיליון מס' 124 ■ שבט תש"ע

על משנת הראי"ה מאת הראי"ה קוק זצ"ל

מצוה לטעום בפה מלא מתענוג מתיקות זיו הקדושה הרעננה של ארץ ישראל. למען תשבנו וינקתם משוד תנחומיה, למען תמוצו והתענגתם מזיו כבודה. וצריכים להודיע לכל העולם כולו, לעלובי הגלות האפלה, כי הצינור של החיים המלאים שפע אור ונעימות קדושה של ארץ חמדתו החל להיפתח, הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. ארץ נעימה דורשת היא את בניה, פושטת היא את זרועותיה אליהם באהבה, על כל פשעים היא מכסה באהבתה, שובו שובו, בנים גולים, בנים נדחים, לחיק אמכם, שובו וזכרו אל-חיים מחוללכם, זכרו נעימות מתיקות עוז אהבתו, אשר בבית אמנו וחדר הורתנו, הנה הוא מיחל לגלותה לנו. ואם ראשית הגילוי רק קוי אור דקים אנו רואים, במהרה תפרוץ האורה, מלאו רוחב ארצנו עמנו אל.

אורות ישראל ט, ט

חודש שבט ופירותיה של ארץ ישראל

סביב יום ט"ו בשבט התגבש צביון חגיגי במהלך הדורות. זאת, על אף שעיקר משמעותו תיארוכו של חמישה עשר בשבט כראש השנה לאילנות הינו הלכתי (משנה ראש השנה א, א): בט"ו בשבט אין אומרים תחנון (אוי"ח קלא, ו). לובשים בו בגדי חג (ליקוטי מהרי"ח ג, קטו ב) ונוהגים בו מנהגים שונים אשר המרכזי בהם הינו אכילת פירות אילן (מג"א קלא, ס"ק טז).

לכאורה, המפגש הראשוני שלנו בתורה עם אכילה פירות איננו חיובי. חטא אדם הראשון, שורש החטאים כולם, היה מלווה באכילת פרי: "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים... ותקח מפריו ותאכל" (בראשית ג, ו). וככלל, אכילה על פי רוב אינה ביטוי של קדושה אלא אדרבה - שקיעה בחומרנות. מהו, אם כן, מקומו של מנהג אכילת פירות בט"ו בשבט?

על מנת לרדת לעומקם של הדברים יש להתבונן במושג 'אכילה': בניגוד לצרכים אחרים, אשר האדם לעיתים נזקק להם אך אינו מתאוה להם, כדוגמת הגנה מקור או הצורך בהתניידות - מתייחדת האכילה בכך שמלווה אליה תחושת תאוה. כלומר, האדם מקבל סיפוק נפשי תוך כדי אכילה, דבר המלמדנו כי שורש תאוות האכילה הינו במישור הרוחני. במסכת ברכות (דף י, א, וראה עין איה שם) כדוגמא, מאירה הגמרא את עינינו בעובדה כי בניגוד ליונקים בעולם החי המקבלים את מזונם מאיברים תחתונים, ללא מפגש אינטימי עם מיניקתם - סיבבה ההשגחה האלוהית כי המפגש הראשוני של התינוק האנושי עם האכילה יהיה בליווי מובנה של חום ואהבה פנים אל פנים עם אימו - עדות למימד הפנימי העומד ביסוד התהליך.

כאשר מנתקים את תאוות האכילה משורשה ומותירים אותה לצד הגופני לבדו, מופיע החיסרון "בטן רשעים תחסר" (משלי יג, כה), אולם כאשר נעשית האכילה בברכה ובכוונה הראויה הרי "צדיק אוכל לשבע נפשו" (שם) ו"יוסף קרבה אל האלוה" (כוזרי ג, יא). לזיקה שבין מעשה האכילה למישור הנפשי שבה ישנם דרך משל ביטויים נוספים: ביום השבת, אשר בו - דווקא עקב התגדלות הצדדים הנשמתיים גדלים אף הצרכים הגופניים - אנו מצווים להרבות ב'בשר ודגים' (שבת קיח, ב) וכן בדימויים הנבואיים הרבים מעולם האכילה

להמשגת עונג רוחני, כדוגמת "מתוקים מדבש ונפת צופים" (ותהילים יט, יא), ואף בהבנה הפסיכולוגית כיום, המבחינה בקשר הקיים בין סוגי מאכלים שונים למצבים נפשיים.

כל זאת מביא אותנו למנהג אכילת הפירות בט"ו בשבט: בט"ו בשבט מתנוצצת הקדושה שבאכילה: טעם אכילת פרותיה של ארץ ישראל "טעמו וראו כי טוב ד'" (ותהילים לד, ט). בייחוד בפירות - שהם תוצר תהליך היניקה מלשדו הפנימי של העץ - מופיעים ביתר שאת מזונותיה הנפשיים של ארץ ישראל, כדבריו היסודיים של הב"ח (טור או"ח רח, ח): "קדושת הארץ הנשפעת בה - מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת, גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ... ועל כן ניחא שאנו מכניסין בברכה זו ונאכל מפריה ונשבע מטובה, כי באכילת פרותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה".

מנהג אכילת פירות בט"ו בשבט היה תקף בכל דור. בדורנו, דור התחייה, הרי מחוייבים אנו בו על אחת כמה וכמה: "מצווה לטעום בפה מלא מתענוג מתיקות זיו הקדושה הרעננה של ארץ ישראל... וצריכים אנו להודיע לכל העולם כולו כי... הנצינים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. ארץ נעימה דורשת היא את בניה, פושטת היא את זרועותיה אליהם באהבה... שובו, שובו, בנים גולים, בנים נדחים, לחיק אמכם" (אורות ישראל ט, ט). במהרה בימינו. אמן.

הרב חגי לונדין
שיבת ההסדר, חיפה ת"ו

מוקדש לעילוי נשמתם של אבינו, תלמיד מרן הרב זצ"ל ואשר הוסמך על ידו לרבנות שבתי דון-יחייא (ש. דניאל) ז"ל סופר פורה עיתונאי ועורך "הצופה" יותר מ-30 שנה נפטר בכ"ג בכסלו תשמ"ב ושל אמנו היקרה לילי נ"ע מופת למסירות ומשענת איתנה נפטרה בכ"ב בסיון תשס"ט רות חריף ובני דון-יחייא

”חשק נטיעת אילנות נובע מחפץ הטבת הדורות הבאים, המובלט בתוקפו בעץ החרוב”

”מגד ירחים” שבט תרע”ד

שניזונת מהחפץ המהותי. "וזכור את בוראך בימי בחורותיך, עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ" (קהלת יב, א).

ויש אשר מבקשים את החפץ: התרופה נמצאת בנפילה עצמה. חידוש הוא בעולם כי אין החשק סותר את החפץ במהותו אלא מהווה אמצעי לחשיפת החפץ בפועל ובגלוי, ועוצתיה של תורה ומצוותיה, הם הדרכים כיצד יצאו הדברים אל הפועל. לא לביטול ההנאה והחשק נתבעים אנחנו, להפך, "המצער עצמו מן היין - נקרא חוטא" (נזיר י"ט א), ו"עתיד אדם ליתן את הדין על כל פרי נאה שראה ולא אכל" (ירושלמי, סוף קידושין). עיקר ברכות הנהנין היא על ההנאה מן העולם הזה - והעבודה הנתבעת מאיתנו הינה לחבר ולאחד בין החשק לאכילה לבין החפץ הפנימי, להשלים את מגמתנו לרומם את העולם כולו לקרוא בשם ה'. עבודה זו היא עבודת המצוות ועבודת הקודש בקידוש המציאות ברוממות אל.

אמנם הפער הקיים בפועל בין החשק הגלוי והחפץ הנסתר, הוא הפער שבין האמצעי והתכלית. ככל שמתעורר הצימאון אל התוך המהותי, ככל שמורגש הפער, מתעורר צער הנשמה ברחוקה מן החפץ הפנימי - "בזיעת אפיך תאכל לחם". המרחק, הגסות, הנמיכות של החשק הוא כשלעצמו דוחף את העולם להעמיק ולהגיע למיצוי המקורי.

הסבלנות הנדרשת קשה ולכן המרירות גדולה. הרצון להגיע למיצוי "כאן ועכשיו" מביא לפתרונות דמיוניים שלפיהם כבר הגענו אל המטרה כולה. דור ה'חוצצא דעקבתא דמשיחא" הוכשר לבקש את הגודל, ומפני שהכלים עדיין אינם מוכשרים - מתפתח דמיון שווא שניתן לדלג לדימוי של מיצוי החפץ בכלים של חשק מוקטן. פתרון זה מנסה למצוא בחשק את החפץ, ובכך מתרסקת הנשמה והצימאון גדל עוד יותר. כמאמר הפסוק "לא יחפץ כסיל בתבונה, כי אם בהתגלות לבו" (משלי יח, ב).

בעלי הסבלנות המהלכים בדרך, אלו אשר מאמצים ראייה ארוכה שהאמצעי מקבל את מקומו האידיאלי בעצם שאיפתו אל המטרה - הם אלו המהלכים בדרך אמת. בעלי היכולת לחתור אל החפץ בתוך עולם החשקים ולהפנות מבט פנימי אל התגלותו במשך התהליך, הם החולמים הגדולים אשר מאחדים ומשלימים את הפער. "ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי לא עזבו, ישאלוני משפטי צדק, קרבת אלהים יחפצון" (ישעיהו נח, ב).

הפלא הזה מיוחד ומוכשר ביותר דווקא בחיי האמונה בארץ ישראל "שמאמין בחי העולמים וזורע" (שבת ל"א א). בארץ שבה המהלך האלוקי מהווה את כל התהליכים הארוכים והסבלניים הנמצאים בחלומות הגאולה, והם המאפשרים לבנות עולם וממלכה, היודעת כי מתוך גילוי החפץ הנמצא בחשקים הטבעיים, יהיה הפער הולך ומתאחד, וטעם העץ יהיה כטעם הפרי. לא לבטל את החשק באים אנו, אלא לרומם את כל החשקים אל החפץ ולקרא

רצונך אלוקי חפצתי" (תהילים מ, ט). יש אשר החפץ כל כך דומיננטי עד אשר אין צורך בחשק כלל. זהו אדם הראשון קודם שחטא. שאמת ושקר היו כל כך ברורים לו עד שהחשק בפועל לא נצרך כלל - לא טובו החיצוני של העץ, לא תאוותו לעיניים ולא נחמדותו של האילן הו מוקד משיכה וממילא יכול היה האדם ללכת ללא לבושים - כי החשק הטבעי, היצרי, בטל היה אל החפץ. עד אשר חטא, והתבוננותו הפכה יצרית, ומכאן צריך היה לשבר את קליפת החשק ולחשוף מתוכה את החפץ. ועמל זה "בזיעת אפיים הוא" כי החפץ טמון עמוק ועולם החשקים מעלימו ביותר.

ויש אשר החשק כל כך דומיננטי ופועל עד שקשה מאוד, אם בכלל, לגלות בו את החפץ, העולם המעמיד את הסיפוק היצרי כתכלית הינו "עולם חישיקי" אשר מקטין את הנשמה

ישנו חשק וישנו חפץ. החשק מכוון אל הכוחות הטבעיים הפועלים במציאות. כוחות הנובעים מן הצרכים הקיומים שסידר הבורא ית' בעולמו, לקיומו של עולם נברא. החשק, הכח ליצור, לפעול, לכבוש את המציאות ולהחיותה על מנת לאפשר את קיומה מפכה בכל חלקי המציאות. לולא היצר לא היה העולם מתפתח ולא תמצא "אפילו ביצה בכל העולם" כדברי הגמרא. "לולא המשתגעים לא היה העולם קיים" (הרמב"ם, הקדמה לפירוש המשנה). ישנו חשק לנטיעה - החשק הזה מאפשר ל"עבדה ולשמרה", לקיים "וכבשה" - כדי לישוב עולם ומלואו.

עמוק ממנו נמצא החפץ - מלשון "עד שתחפץ" כאן נפגשים אנו במקור המניע את הכל ששורשו בקודש. חפץ זה נמצא תמיד בעומק ההווה הוא אשר מפעיל את הדברים בעומק שרשם ומתכסה ב"חשקים" המתגלים בחוץ. "לעשות

הסופר אברהם שוער

המשך מעמ' 4

האחרונה: "ובשנת תרפ"ד ראיתיו. נכנסתי אל החדר הגדול שישב בו. והחדר מלא אנשים רבים. הדלת נפתחת ובכל רגע באים אנשים חדשים. נכנסתי ובקושי גדול הכרתיו מרחוק. יהודים רבים ישבו סביבו והוא - צנום הבשר, דק הגוף לא היה ניכר כמעט בתוכם... נגשתי אליו והרגשתי, שכולי אני מרטט מיראת הרוממות, מפחד הנשמה הגדולה, שנראתה לי בתוך הגשמיות שסבבה אותו. הוא קם מעל כסאו, נתן בי עיניו הנוחות והטובות ואמר: אברהם, האותך רואות עיני הפעם: - שלום, רבי - לחשו שפתי - שלום... - שלום עליך חברי וידיד נעורי! אשרי שזכיתי לראותך.

הוא זכה לראות אותי. כמה ענווה אמינית היתה בלחישתו זו. ידיו הקטנות והרכות, כפותיו הצחות והרכות - ככפותיו של ילד, נתונות בשתי ידי האוחזות בהן בדחילו ורחימו, ואני שומע את לחשו: "ברוך אתה ה' אלוקיני מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"... רחש של "אמן" עבר בתוך המסובים, אף הללו הרגישו ברגע של קדושה זו, קדושת אהבת נעורים וחסד נעורים.

הזכרתיו, במשך הרגעים המעטים שזכיתי לקבל את פניו וליהנות מזיו תמימותו, על חלומות נעוריו להיות ראש הישיבה בירושלים. צהבו פניו ועיניו אורו וענה ואמר: בחסד אלוקים עלי הולכת ומתקיימת תאוות לבי, והלוואי שזוכה כולנו לראות בביאת הגואל.

נדמה לי, כי דמעה זוהרת בעיניו הגדולות והיפות כמו ראות חלום רחוק...

ישבתי לפניו והוא אמר לי: את קולך שמעתי, ונדמה לי כי אני שומע את קול אביך הצדיק התמים, ויודע אתה - הוסיף - אביך היה מאלה המועטים, הוא היה "שם דרך" ועי' מועד קטן ה, א) אשרי האיש השם את דרכו, ואת הדרכים... הרבה דרכים למקום ואשריהם המבקשים את הדרכים והשמים לב לדרך, אשר הם הולכים עליה... יצאתי מאת פניו ולבי רחש ברכה גדולה לאלוהי אבותי, שזיכני לראות את האיש הגדול הזה. זוכרני: בצאתי לא הפכתי את פני, הלכתי אחרונית ופניתי אליו, והיה זה שלא מדעת ושלא בכונה, אלו היו פסיעותי הנרתעות מעצמן, אחרי שפכי שיח לפני האלוקים אשר שכן במקום ההוא, שהצדיק הגדול ישב בו. כשישבתי בקרון, בשווי מהראיון את האדם הגדול הזה, נפל פסוק בלבי "ימשה לא ידע כי קרן עור פניו". הללו שהאלוקים מקרין את עור פניהם אינם יודעים ואינם מכירים באורם.

זקן אני ושב. לפני חמישים וחמש שנים חבר הייתי להאדם הגדול הזה, זכות היא זאת לי, ועמדה לי זכותי זו ושמי ייזכר יחד עם שמו, אשר לעולם ינון. --- עלתה דמעה בעיני דמעה של שמחה ושל אבל אבל על כי לוקח מעל ראשי החבר הזה ושמחה על כי היה חברי. חושבני, שטהורה היא הדמעה הזאת. (מ. צ. נריה טל הראייה עמ' לא-לג)

כ"ד שבט תרצ"ו, ניו יורק.

שושנה רייך

"בית הרב", ירושלים ת"ו

אישים ואירועים

בחי מרן הראי"ה זצ"ל

מרן הרב כותב מכתב מחאה לוועד הלאומי על דברים שנשמעו כנגד תורת ישראל, באסיפה מטעמם. הרב דורש לעגן בחוק את שמירת כבוד הדת בישראל

לי שבט תרצ"א,
1931

הנני מוצא את עצמי מוכרח להביע לפניכם את צערי מתוך מעמקי הנשמה על דברי החוצפה אשר נאמרו באסיפת הנבחרים בתור דברי גידוף נגד דת ישראל, וההבעה שנאמרה מצד אחד נגד המחאה כאילו דבר חוקי הוא לדבר העלבה נגד תורתנו הקדושה, וכל קדש בישראל, באסיפת הנבחרים מטעם חופש הדיבור למלחמה בדת, היא לפי זה גם אצלנו בארצנו הקדושה מדה שאין נגדה מעצור מצד החוק והנימוס שלנו חלילה.

דבר זה הרעיש את הלבבות, ובתוכם גם את לבבי על מורד כזה, לא יכולנו לצפות, גם אם איזה מסבה רשמית של אומות העולם הייתה מעלבת את דתנו היה לנו הצדק לדרוש את עלבונה וק"ו שאנו חייבים לדרוש מידי אחינו הדוגלים בדגל עמנו וארצנו את העלבון של יסוד כל הווייתנו, עמדתנו ותקוותינו, בעבר בהווה ובעתיד, שנגרם לנו ע"י קלי עולם, אשר אל בושה ואל נימוס הוא חלקם בחייהם.

גם האמרה שנתפרסמה הרבה בציוניות 'דבר אין לה עם הדת', עם כל מה שאנחנו הננו המתנגדים היותר עזים לה, מפני שאנחנו יודעים שלא תהיה ציונות אחרת שתתן איזו תקומה לישראל בארצו, כי אם אותה שממקור הקודש היא יונקת ושתורתנו הקדושה תורת חיינו היא ביטויה והגשמתה. אבל בכל זאת, יש גם באמרה זו עכ"פ כדי לבנות חיץ בעד אלה אשר הם יכולים לרדת עד לידי המדרגה של העלבת תורת ישראל ולנאץ כל קודש, שטובה בעדם השתיקה מענייני הדת כדי למנוע שערוריות ציבוריות. אבל להלחם עם הדת בישראל יחד עם נשיאות דגל האומה וחפץ תחייתה זהו דבר בלתי אפשרי, שעל זה אנו חייבים לא רק למחות כ"א ללחום מלחמת ד'.

לכן הנני בזה לדרוש מכם, שחוקה תעשה בוועד הלאומי ושהיא תשמש מדה לאסיפת הנבחרים, שכבוד הדת בישראל ובארץ ישראל המתחדשת מוכרח הוא להיות שמור, וכשם שלא יעלה על הדעת שאם אחד הנואמים באולם אסיפת הנבחרים או בוועד הלאומי יקפוץ פתאום לדבר למשל דברי הסתה מיסיונריים או דעות אנטישמיות, שיניחוהו לדבר בלי מחאה מכח הזיכיון של חופש הדיבור, ככה אי אפשר כלל שתיתן רשות ושתהיה סבלנות שבעולם מניחה אפילו לרגע למי שיהיה לדבר חלילה דברי עלבון ונאצה נגד תורת ישראל במוסד לאומי.

והנני בזה מקווה לתשובתכם החיובית

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

מתוך תורת ארץ ישראל, סבת-אדר תרצ"א שנה ב' חוב' ד-ו.

בשם ד' על כל אמצעי ההנאה והחשק. "מתחילת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות גם הוא כטעם פריו. כל האמצעים המחזיקים איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית ראויים היו להיות מוחשים בחוש נשמתי באותו הגובה והנועם, שעצם המגמה מורגשת בו כשאנו מציירים אותה. אבל טבע הארץ, התנוודות החיים, ולאות הרוחניות כשהיא נסגרת במסגר הגופניות, גרם שרק טעמו של הפרי, של המגמה האחרונה, האידיאל הראשי, מורגש הוא בנעמו והדרו, אבל העצים הנושאים עליהם את הפרי, עם כל נחיצותם לגדול הפרי, נתעבו ונתגשמו ואיבדו את טעמם. זהו חטא הארץ, שבעבורו נתקללה כשנתקלל גם האדם על חטאו... ע"כ מובטחים אנו בברור, שיבאו ימים שתשוב הבריאה לקדמותה, וטעם העץ יהיה כטעם הפרי, כי תשוב הארץ מחטאה, וארחות החיים המעשיים לא יהיו גורמים לחוץ בעד הנועם של האור האידיאלי, הנתמך בדרכו ע"י אמצעים הגונים, המחזיקים אותו ומוציאים אותו מן הכח אל הפועל" (אורות התשובה פ"ו, ז).

"חשק נטיעת האילנות" - הטבעי, המעשי, נובע מהיכולת להתנשא לראיית תהליך של נתינת פירות לאחר כמה דורות, כעץ החרוב הניטע מתוך הסבלנות המתבוננת עמוק, המפעילה את החפץ הממותי להיטיב, לא רק את ההווה החולף, אלא את התהליך כולו המקיף את הדורות הבאים, אשר יחד חושפים את החפץ המקורי להשבת העולם לחוש בנעימות קודש את החפץ בעולם המעשה בגלוי ממש, כגן עדן שבו מתאחד טעם העץ בטעם פריו.

הרב מאיר טויבר
ראש ישיבת "נתיב מאיר"
ירושלים ת"ו

כל ההווייה כולה
למקור חייה היא עורגת,
כל צמח וכל שיח,
כל גרגר חול וכל רגב אדמה,
כל אשר חיים בו נגלים,
וכל אשר חיים בו כמוסים,
כל קמני היצירה וכל גדוליה
הזומים למקורם הכביר,
שחקי-מעלה ושרפי קודש...
הכל הומה, שואף עורג ושוקק
לחמדת שלמות מקורו העליון,
הטהור והכביר,
והאדם סופג את כל השקיקות הללו
ובתפילתו מעלה הוא את כל היצור
את כל היש, מעלה את הכל
למקור הברכה - למקור החיים.
עולת ראייה א, עמ' יג, ז

הסופר אברהם שוער

לוצ'ין, לטביה, ח' חשוון תרכ"ט 1868 - ניו יורק, ג' שבט ת"ש 1940

ולאחר שהות קצרה עזב את הארץ והיגר לארה"ב עם משפחתו. הוא התיישב בניו יורק ובזכרונותיו כתב: "אחרי ימי ירקון וצרותיהם זכיתי לקבל משרת מורה בישיבת רבנו יעקב-יוסף". בעשרים שנותיו האחרונות שימש כמורה ללשון עברית בביהמ"ד למורים שלידי ישיבת יצחק אלחנן.

בשנת תרע"ו ערך הרב מאיר בר אילן בניו יורק את השבועון "העברי" כבטאון "תנועת המזרחי" בארה"ב. בשבועון זה היה אברהם שוער מן המשתתפים הקבועים,

ובו נדפסו ספריו שהרשימו את קוראי "העברי". וכך הוא מתאר: "הרב מאיר בר אילן נטה אלי חסד וקרבני מאד. הייתי מבאי ביתו". הוא פרסם ספורים, רשימות בעתונים ובכתבי עת עבריים בארה"ב ומחוצה לה, והרבה לפרסם ספורי ילדים וספרונים הן בעברית והן באידיש. הוא היה ממניחי היסוד לספרות ילדים בעברית. ספרו "דור הולך" הופיע בא"י. בספרו זה מתאר את הווי החיים היהודי בעיירות ליטא, ומעוטם של הספורים הוא על אמריקה. ספרו "מאורעות ימימה" תורגם לאנגלית והיה לרב מכר. ספר אחר שלו "בעולם הפלאות", שצויר בידי נחום גוטמן מבוקש עד היום והוא פריט אספנות נדיר.

את חבר נעוריו לא ראה זה שנים. דרכיהם נפרדו, גם המרחק הגיאוגרפי הרחיק בינותם. בשנת תרפ"ד, עת שהה מרן הרב באמריקה במסעו לגייס כספים למען מוסדות התורה, הגיע אברהם שוער למלון להתראות עם ידידו מנוער. את המפגש תיאר לידידו הרב מאיר בר אילן. וזו לשונו:

1336 שדרת רון, ברונקס
ערב ר"ח ניסן תרפ"ד, ניו יורק
להרב מ. ברלין, שלום.

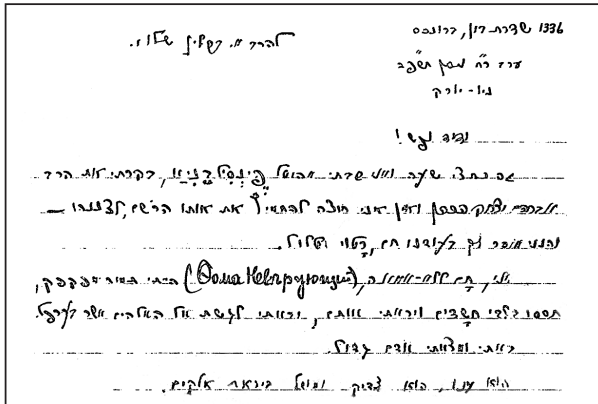
ידיד נפש!

זה כחצי שעה ואני שבתי מהוטל פנסילבניה, בקרתי את הרב אברהם יצחק הכהן ואין אני רוצה להחמיץ את אותו הרושם, לצננהו - והנני מוסרו לך בעודנו חם וטלול. באתי ומצאתי אדם גדול. הוא ענו, צדיק ומושל ביראת אלוקים. אשרני שזכיתי לראותו בכך, אשרני! לחשו שפתי ברכת "שהחינו" כשראה אותי, שפתי לא נעו, שפתי לא לחשו, לבי - היה מלא ברכה. ישנם גדולים בישראל! ישנם גדולים אשר במקום גדולתם - צדקתם, במקום צדקתם - ענותנותם, במקום ענותנותם - חכמתם, במקום חכמתם - תמימותם. צדיק ותמים, תמים וצדיק הוא הרב וזהו סוד גאותו על ישראל.

ישבו וזכרנו תמימות ימי ילדותנו בהעלות השחר מעל ראשנו וטל בקר עולה. זכרתי...

כמה רחוק אני מן הימים הקדושים ההם וכמה קרוב הוא אליהם: עומד הוא על ראש הפסגה ועומד אני בעמק, בשפל. מבטי אני עליו, על ראש פסגת הצור, מבטי הוא עלי בתוך הערפל אשר בעמק... מדבר הוא... לא דברנו דברי תורה, ברם דבוריו הפשוטים, האנושיים, קדושים המה לי כדברי תורה. ואוי לי כי נדמית, כי איש טמא שפתיים אנכי וטמא העט... הבן נא לי, ידידי, בינה הגיגי! כשנתראה פנים אל פנים נשוב ונדבר בו, שמח אני מאד שראיתיו!"

בספר זכרונותיו מספר ר' אברהם שוער ז"ל בצורה יותר מפורטת ויותר נרגשת את פגישתו המחודשת עם הרב, שהיתה גם הפגישה המשך בעמ' 2

המכתב המקורי בשלמותו מצוי ב"מרכז התעודי" בבית הרב

אברהם נולד בלוצ'ין בה קבל חנוך תורני, לימים אף רכש לעצמו השכלה כללית. הוא היה נכדו של הגאון הרב נפתלי ציוני ששימש כחמישים שנה ברבנות קהילת לוצ'ין ועל כסאו ישב כעבור שנים חתן בנו הרב אליעזר דון יחיא). אביו ר' משה בר נמנה על יושבי ביהמ"ד והיה ידוע כתלמיד חכם.

הרב זצ"ל בהגיעו למצוות החל ללמוד בישיבת לוצ'ין, ונמנה על תלמידיו של ר' אליעזר דון יחיא ודוד אמו רבי יעקב רבינוביץ. הוא בלט בהתמדתו הרבה. ר' משה בר שם עינו על הנער המתמיד ובחר בו כחברותא לאברהם בנו וכך דאג שהנערים ילמדו עם מיטב האברכים. שניהם היו מתמידים ובעלי אמביציה - עם ר' יוסף שמואל למדו בבא בתרא ובפני עצמם למדו מסכת חולין. כשעייפו מן הלמודים עסקו עם ר' משה בר בספרי מוסר כגון מסילת ישרים ונפש החיים. בין תפילת מנחה לערבית היו יושבים השניים בחדר הסמוך לביהמ"ד ולומדים תנ"ך, ספר ישעיהו עם פירוש המלבי"ם, שהרי "מוכרחים ללמוד לשון הקודש לדבר ולכתוב בה", כך התכוונו לקראת העליה לארץ הקודש.

אברהם שוער בלט בכשרון כתיבתו הספרותית וכתב רומן תנכ"י גדול על ימי עתליה ולעומתו, חברו אברהם יצחק כתב חבור על דרך הפילוסופיה והפלפול שחובת עם ישראל היא לעסוק בגאולת הארץ וישובה... הנערים גדלו, כל אחד פנה לדרכו: אברהם שוער השלים בחינות בגרות חיצוניות והתפרנס מהוראה בכמה ערים בלטביה ובפולין. בשנת תרע"ב הוא פנה למרן הרב בענין עליה לארץ, ובד' בסיון תרע"ב משיב הרב לידידו מנוער על שאלותיו וזו לשונו: "ידידי מנער, יקר הערך מר אברהם שוער נ"י, שלי וברכה מקודש. הנני ממנה, יקירי, להשיבך על שאלותיך... ואני תפילה, יצליחך ד' בכל פינותיך ומן המצר יחלצך ויעמיד במרחב רגליך. וע"ד שאלותיך:

1. אם תוכל למצוא לחמד בא"י, אי אפשר בשום אופן להחליט בלי נסיון...
 2. הוצאת החיים בא"י הן בכלל כמידת עיר גדולה בחו"ל. בגליל ההוצאה קטנה מביהודה, וצרכי אוכל נפש, כבשר, דגים וחלב, כמחירם בעיירות הקטנות.
 3. דירה למשפחה בינונית תעלה באופן ממוצע ביהודה, ערך מאה וחמישים רוקס"ף לשנה, פעה"ק ובמושבות שביהודה.
 4. בגימנסיה שלנו, החינוך הלאומי יש לו מעמד הגון, אבל לעומת זה החינוך הדתי הוא משולל לגמרי, באופן מדאיב כל לב...
 5. הנני חושב שכל מי שבא למידתה של אמריקציה, מחוייב הוא, באשר הוא יהודי, ראשית לכל לנסות אולי יוכל להשתקע בא"י, ואם ח"ו אין הדבר עולה בידו, והוא מוכרח לעזוב את הארץ, לתור לו מנוחה במקום אחר, גם אז הרויח הרבה שעשה את חובתו, וקשר את עצמו קשר רוחני עם מקום בית חייונו". (אגרות הראי"ה ב, תל).
- ואכן אברהם שוער עלה לארץ אך לא התגבר על קשיי העליה,

מגד ירחים עלון חדשי בהוצאת "בית הרב" רח' הרב קוק 9, ת.ד. 6275, ירושלים 91062 טל' 02-6232560 פקס' 02-6242908

www.moreshet.co.il/beit-harav • www.yeshiva.org.il • betharav@zahav.net.il

ניתן לקרא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: עיצוב גרפי: אופירה קרקובר עריכה: שושנה רייך

